

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVII. Štev. 13. (853) T R S T · 12. septembra 1975

150 lir

Perspektive za zakonsko zaščito Slovencev po premiku 15. junija

Politični premik 15. junija, smo že enkrat zapisali, melje počasi, toda nezadržno, ker so se spremenila razmerja sil in torej sistem oblikovanja političnih odločitev.

Morda zadostuje en sam primer iz Italije, ki je zgovoren tudi za naše kraje: nekdanja je koalicija leve sredine, v kateri je prevladovala volja demokristjanov, bila "norma", levičarske uprave pa "množična izjema". Danes, to lahko napišemo mirne duše z zavestjo, da ne pretiravamo, je "italijanska norma" dvojna: ali "rdeče uprave", ali pa večine, ki gredo od krščanskih demokratov do socialistov in komunistov mimo vmesnih laičnih sil, kot sta PRI in PSDI. "Izjema" pa je postal čisti levi center, kakršnega smo poznali, z

njemu lastno filozofijo in ideologijo, nekako povsod in tudi pri nas.

Spremenila so se tudi stališča posameznih strank. Medtem ko je Krščanska demokracija nagnala dosedanega tajnika Fanfanija in se je v njej razklala najmočnejša skupina sredinskih dorotejcev, pretresa globoka kriza tudi socialno demokracijo, kjer prihaja do ostrega protislovja med vrhom, se pravi Tanassijem in Orlandijem, ter organizirano bazo, kjer skrajno desničarska in pustolovska stališča voditelji PSDI niso zarezala zelo globoke brazde.

Socialisti so na zasedanju svojega centralnega komiteja poudarili, da so pri-

STOJAN SPETIČ

(Nadaljevanje na 10. stran)

Pismo beneških Slovencev

Izvoljeni predstavniki Slovencev v videmski pokrajini, predstavniki raznih političnih strank, društev in organizacij so naslovili pokrajinskim svetovalcem, predsedniku videmske pokrajinske uprave in pokrajinskim tajništvom strank ustavnega loka naslednje pismo:

Kot izvoljeni predstavniki in delegati raznih političnih organizacij in kulturnih združenj, ki delujejo v dolinah od reke Idrije do Kanalske doline, si dovoljujemo pritegniti pozornost članov pokrajinskega sveta, predsednika odbora in tajnikov strank videmske pokrajine na vprašanje obstoja in stremiljenj Slovencev v videmski pokrajini.

Znano je, da v Kanalski dolini, v Režiji, v Terski dolini in v Nadiških dolinah strnjeno živi avtohtona slovenska skupnost, ki sestavlja tako imenovano Beneško Slovenijo, ki je skozi stoletja vztrajno ohranila slovenske tradicije, navade, običaje in jezik.

To je skupnost, ki je navezana na Italijo, kateri pa skorajda očitajo, da obstaja in da izpričuje lastno identiteto. Pogosto se namreč slišijo očitki, da v teh krajih nacionalni čut ni prišel do izraza z

zadostno močjo, pri tem pa se pozablja, da so bili tukajšnji prebivalci za več kot eno stoletje vzgojeni v ignoriranju lastne identitete, tako da jih je bilo sram govoriti v narečju staršev in da so se sramovali svojega ljudskega, kmečkega ali hribovskega izvora! S takim psihološkim pritiskom je bil prebivalcem odvzet ponos na lastni izvor. V tem razkrajalnem procesu duhovnega in materialnega siromašenja se je rušilo in se še vedno uničuje to, kar še ostaja od kulture in materinega jezika slovenskih ljudi v Furlaniji.

Stari umirajo in nimajo nadaljevalcev na rodni zemlji, mladi se izseljujejo pod nasilnim pritiskom gospodarske stvarnosti: in z njimi odhaja tudi kulturno bogastvo. To je tragedija nekega naroda, ki počasi izumira in nima moči, da bi protestiral, kajti sile razkroja so številne in osredotočene na eno samo tarčo, ki ni sposobna nuditi odpora. Tudi najbolj ponižne in še tako naravne prošnje in želje doživijo bojkot s strani tistih, ki nimajo poslušnosti za ljudske potrebe. V boju proti tej izumirajoči kulturi, v gospodarskem pritisku, ki sili ljudi v emigracijo

(Nadaljevanje na 10. stran)

Nesprejemljivo vmešavanje

ZDA menijo, da bi bil morebiten vstop KPI v italijansko vlado "nevaren za atlantsko zavezanost" ter da bi "ogrožal proces pomiritve". To je izjavil ameriški veleposlanik v Italiji Volpe.

V nekem intervjuju reviji "Tempo" je Volpe med drugim dejal:

"Predsednik Ford, državni sekretar Kissinger in drugi vladni funkcionarji so ob številnih priložnostih jasno izjavili, da bo sodelovanje komunistov v vladi ali njihov prevzem oblasti v državi članici NATO ustvaril osnovo kontradikcijo: NATO je namreč obrambno zavezanost, za obrambo držav članic pred morebitnimi agresijami Sovjetske zveze in njenih zaveznikov varšavskega pakta. Ta cilj pa bi bil kompromitiran — je nadaljeval Volpe — ko bi komunistične partije, ki so neločljivo povezane s Sovjetsko zvezo na ideološki ravni, sodelovale v vladi držav, ki gledajo na Sovjetsko zvezo kot na svojega največjega potencialnega nasprotnika".

Na vprašanje, ali ni tako zadržanje v nasprotju s procesom mednarodne pomiritve, je Volpe odgovoril, da pomiritev pomeni tudi obvezo za preprečitev jedrske katastrofe ter zato predpostavlja določeno ravnotežje, določeno stabilnost, ki naj preprečujeta eskalacijo nevarnih napetosti. Bistvena sprememba tega ravnotežja do kakršne bi prišlo z uvedbo komunističnih režimov v Italiji ali na Portugalskem, bi preprečila pozitiven razvoj pomiritve. Po drugi strani pa pomiritev za nas ne pomeni — je dalje dejal Volpe — da bi bili brezbržni do potencialnega krhanja naših zavezništva

"Unità" označuje Volpejev intervju kot nov poskus vmešavanja v italijanske notranje zadeve. Nihče ne daje ameriškega veleposlaniku pravice, da bi definiral kot "nedemokratsko silo" komunistično partijo, ki se je venomer borila in se bori za demokracijo ter si je prav v demokratičnem boju pridobila široko podporo in prestiž, ki ga danes uživa med najrazličnejšimi sloji. "Unità" polemizira tudi s trditvijo, da bi morebitne politične spremembe v Italiji bile v nasprotju s procesom mednarodne pomiritve. To je izrazoslovje iz hladne vojne, ugotavlja, in absurden in anahronističen način gledanja na probleme. KPI je namreč povsem jasno povedala, da morebitne politične spremembe v Italiji ne smejo vplivati na ravnotežje v odnosih med blokoma, poleg tega pa se KPI zavzema za postopno in uravnovešeno premostitev vojaških blokov brez enostranskih sprememb.

Solidarnost s političnimi jetniki v Španiji

Vojaško sodišče v Burgosu je obsodilo na smrt dva antifašista, pripadnika baskovske narodnostne skupnosti. Obsojena sta: José Antonio Garmendio in Angelo Otaegui. Na podobno obsodbo čaka še skupina desetih antifašistov. Obtoženi so, da so umorili tri pripadnike "guardias civiles". Nevarnost smrtne obsodbe preti tudi Evi Forest, ki je obtožena, da je sodelovala pri atentatu na Carrera Blanca, decembra 1973.

Proti tem obsodbam in proti drugim, ki jih nameravajo španski fašisti izreči, protestirajo vsi politični jetniki v Španiji. V vseh španski ječah, tudi v Saragozi, kjer so zaprti duhovniki, je v teku gladovna stavka jetikov. V Biscalii traja že več dni splošna stavka, ki je deležna solidarnosti vsega demokratičnega ljudstva Španije.

Nekaj dni pred obsodbo, ki je bila izrečena v Burgosu, je diktator Franco razglasil vrsto tako imenovanih "protiterorističnih zakonov", ki predvidevajo smrtno kazen le za napadalce na pripadnike oboroženih sil, temveč tudi za vse one, ki pripadajo ilegalnim organizacijam in za časnikarje, ki kažejo simpatije do političnih jetnikov. Na osnovi strogih policijskih odlokov so ukiniteli številne časopise in revije.

Zakaj je fašistični režim v Španiji tako poostiril svoj nastop? Zakaj je tako hudo okrepljen zatiralni aparat?

V zadnjem letu je stanje v Španiji zelo "vroče". Pred nekaj tedni so bile volitve sindikalnih organov. No, v te organizme so bili v veliki večini izvoljeni delavci. (80%). To je režim močno razburilo. Letos je bilo v Španiji več stavk kot v kateri koli drugi državi. To so bile politične stavke v zvezi gospodarskimi vprašanji ter v znak solidarnost s političnimi jetniki in žrtvami fašističnega terorja. Stavkali so ne le delavci temveč tudi kmetje in študenti, izobraženci in drugi.

Demokratična hunta, ki odločno nasprotuje Francovemu režimu - v njej so zastopane razne politične struje, socialisti, komunisti, levica krščanskih demokratov in drugi - je razglasila 3. 4. in 5. julij za dneve vsedržavnega protesta proti francovemu režimu. Omembe vredno je tudi dejstvo, da se v protestno gibanje vključuje čedalje več duhovnikov.

V boju proti francovemu režimu dajejo pomemben delež tudi ženske, ki prirejajo številne protestne manifestacije. Pred nedavnim je zaradi težkega gospodarskega položaja in inflacije demonstriralo okrog 800.000 gospodinj.

Pred kratkim so zaprli 15 častnikov španske vojske, kar pomeni, da se nezadovoljstvo širi tudi med vojaki.

Položaj v Španiji je torej silno napet. Francov režim sedaj lahko računa samo na podporo klike veleposestnikov in vlekapitalistov ter na ožjo skupino višjega klera in vojaske, predvsem pa na podporo ZDA.

Franco očitno meni, da bo z represivnimi ukrepi in smrtnimi odsodbami uspel zaustaviti množično ljudsko gibanje, toda rast demokratične zavesti med španskim ljudstvom je nezadržna.

IZJAVA OBČINSKEGA ODBORA V DOLINI

Odbor občine Dolina, zbran na redni seji dne 9. septembra 1975, soglasno obsoja kruto obsodbo v Burgosu, poziva vse antifašiste in demokrate, naj nastopijo, da se obsodba ne izvrši, izraža svojo solidarnost španskemu ljudstvu v njegovem boju proti fašistični diktaturi.

Uspeh praznikov komunističnega tiska

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da so letošnji prazniki komunističnega tiska izredno uspeli in da je teh praznikov bilo mnogo več kot prejšnja leta. Uspeh, lahko rečemo, je toliko večji, ker so vsi prazniki imeli točno določeno politično vsebino in je običajna rekreacija bila postranskega pomena.

Prireditve, tako večje kot manjše, so bile množične manifestacije političnega boja za demokracijo in gospodarski razvoj v deželi, manifestacije bratstva med narodi in solidarnosti s ljudstvi, ki se borijo za svobodo, manifestacije aktivnega antifazišizma in enotnosti ljudskih sil, ki so zmagale na volitvah.

Skoraj vse prireditve v okviru kampanje za tisk so bile združene z zborovanji, razpravami o aktualnih vprašanjih istočasno pa so bile tudi pomembne kulturne manifestacije pevskih zborov in godbenih ansamblov, dramskih in folklornih skupin in športnih ekip, v prvi vrsti domačih.

Omembe vredno je tudi dejstvo, da so v nekaterih sekcijah letos prvič priredili praznike komunističnega tiska in da so v krajih, kjer so prazniki vršijo že leta, izsledili nove oblike ter se tako izognili morebitnim nezanimivim ponovitvam.

Naravno je, da sta bili najpomembnejši manifestaciji v nizu praznikov tiska pokrajinska festivala "Unità" v Trstu, za gorško pokrajino pa v Gradišču od Soči. Na obeh festivalih je bil tudi zanimiv in pomemben program v slovenskem jeziku. Poseben pečat festivalu v Trstu je dal Tržaški partizanski pevski zbor, v Gradišču pa je bil zlasti pomemben slovenski večer, na katerem sta sodelovala tudi pevska zbor Kras iz Dola-Poljan in Srečko Kosovel iz Ronk.

Zelo pomemben je bil praznik komunističnega tiska v Nabrežini, katerega se je udeležilo izredno veliko število ljudi iz vseh krajev devinsko-nabrežinske občine pa tudi iz oddaljenejših krajev in iz Trsta.

MANIFESTACIJA SOLIDARNOSTI

Pretekli torek je bila na Trgu Sv. Jakoba v Trstu manifestacija solidarnosti s španskim ljudstvom. Manifestacijo sta priredila odbor solidarnosti in odbor bivših španskih borcev. Govorili so tov.: Vittorio Vidali, Jelka Gerbec in Bruna Braid. Udeleženci so odobrili brzojavko, ki zahteva, naj predsednik italijanske republike in italijanska vlada posreduje, da se ohranita pri življenju na smrt obsojena baskovska rodoljuba José Antonio Garmendio in Angelo Otaegui.

V nedeljo bo v Ljudskem domu pri Korošcih v Miljskih hribih festival "Unità", ki ga prirejajo nameščenci miljske občine in prijatelji lista.

Pomembni so bili tudi prazniki v Trebčah, na Opčinah, v Križu, praznik zgoniške občine, ki je bil letos v Repniču, prazniki tržaških mestnih in predmestnih okrajev ter v Miljah, (o festivalu Dela v Dolini smo že poročali).

Prvič je bil praznik na Proseku. Prireditve, ki so bile preteklo soboto in nedeljo, je sicer oviralo neugodno vreme, a so vseeno, čeprav nekoliko okrnjene, dosegle svoj cilj, za kar gre prirediteljem in nastopajočim še posebno priznanje.

Doberdobska sekcija je priredila večdnevni festival Dela ob Doberdobskem jezeru. Na prireditvah so gostovali tudi pevci in godbeniki iz Prvačine, katere je številno občinstvo zelo toplo pozdravilo.

Še poseben pomen je imel festival Unità v Čedadu, kjer je bil en dan namenjen Beneški Sloveniji. Poleg domačinov iz Benečije je na tem festivalu gostovala tudi folklorna skupina Sava iz Kranja. Festival je dosegel izredno velik uspeh, posebno uspešen je bil ravno "slovenski dan".

Praznik tiska v Trebčah

V soboto, 13. in v nedeljo, 14. t.m., bo na vrtu Ljudskega doma v Trebčah praznik komunističnega tiska. V soboto je na programu turnir v ženski odbojki na pokal "Dela". Nastopile bodo ekipe Bor, Breg, Kontovel in Sloga.

V nedeljo dopoldne bodo finalne tekme v ženski odbojki, popoldne pa se bosta pomerili moški reprezentanci Združenja slovenskih športnih društev v Italiji in Reke. Sledil bo kulturni spored z nastopom godbe in zboru "Svoboda" iz Pridvora.

Govorila bosta tržaške občinska svetovalca prof. Roberto Costa in Stojan Spečič.

Ob večerih bo ples z orkestrom "The Lords".

Kraške rezervate naj upravlja kraška gorska skupnost

Odkar je izšel državni zakon 1102 z dne 3.12.1971 za razvoj gorskih področij, v katere spada tudi večji del tržaškega in goriškega Krasa, smo komunisti predlagali in zagovarjali stališče, da mora biti uprava kraških rezervatov dodeljena kraški gorski skupnosti, saj je to ena njenih uzakonjenih pristojnosti.

V začetku je to stališče zagovarjala le KPI, nato so se pridružile še druge politične stranke, med temi PSI. Zgledalo je, da se s tem strinja tudi deželni svetovalec SS, medtem ko se je kršaška demokracija temu predlogu upirala (vemo pa, da v njenih vrstah ni enotnosti in obstajajo resni pomisleki glede na celotno vprašanje kraških rezervatov).

Iz poročil ene zadnjih sej nabrežinskega občinskega sveta pa smo zasledili, da je občinski svetovalec Brezigar izjavil, "da je SS proti kraškemu rezervatom in da ni dovolj, da se samo zahteva, da bi kraške rezervate upravljal gorska skupnost".

Vsi imamo pravico izraziti svoja osebna mnenja in stališča strank ali političnih komponent, če so ta stališča skupno izdelana in sprejeta. Vsekakor se nam zdi, da ne more biti nobenega dvoma, da je potrebno zaščititi nekatera kraška področja. Razumljivo je, da mora biti zaščita uresničena s privoljenjem in sporazumom prizadetega prebivalstva in z vsemi zainteresiranimi, z raznimi ustanovami, zadrugami in organizacijami, ki delujejo na področju ter še posebno z občinami in kraško gorsko skupnostjo.

Zaščita Krasa oziroma njegovih naravnih lepot in tistih izredno zanimivih vrednot, ki jih je kraški človek zgradil s svojo iznajdljivostjo in trudom je nujno potrebna. Te lepote in zanimivosti, ki so tesno povezane z zgodovino kraške planote, in ki skupaj predstavljajo enotno kulturno vrednost, so občine na različne načine in brez vsiljevanja zaščitile, nekatere preveč, druge premalo učinkovito, s

Že vrsto let potekajo politične in strokovne razprave v zvezi z ustanovitvijo ustanove za zaščito nekaterih kraških predelov označenih z državnim zakonom 442 z dne 1.6.1971 za kraške rezervate.

Deželna vlada je v tej zvezi odobrila že dva zakonska osnutka in jih predložila organom deželnega sveta v razpravo in odobritev. Prvi osnutek z dne 21.1.1973 je zaradi svoje nedemokratske vsebine in pretiranih kompetenc dodeljenih vodstvu ustanove za rezervate izzval veliko protestov tako da je z zapadlostjo drugega deželnega sveta zapadel tudi navedeni zakonski osnutek. Tretjemu deželnemu svetu je deželni odbor predložil 21.11.1974 nov, po vsebini nekoliko izboljšan zakonski osnutek. Razprave o tem predlogu, ki so se vršile v dveh deželnih komisijah (do volitev 15.6.1975), so bile neobičajno težavne in so se zavlačevale brez razprav o vsebini svojimi urbanističnimi načrti. Obsežni deli ozemlja, ki tvorijo rezervate posameznih občin, so določeni za negradbeno zemljišča.

Hočemo komunisti zaščititi Kras na podlagi zakonskega osnutka deželne vlade? Prav gotovo ne. Zaščitite Krasa se mora izoblikovati o okviru splošnega gospodarskega, družbenega, in kulturnega razvoja področja, ki naj upošteva tudi značilnosti in potrebe slovenske narodnostne skupnosti, ki tu prebiva. Za vse to pa, poleg vseh ostalih političnih, družbenih, kulturnih in upravnih komponent, trdimo, da ima glavno vlogo kraška gorska skupnost, in zahtevamo, da bi prav ta upravljal tudi Kraške rezervate.

Novoizvoljeni občinski sveti morajo čimprej imenovati svoje predstavnike v kraško gorsko skupnost in zaželeno bi bilo, da bi se nova uprava gorske skupnosti ustanovila na najširši demokratični osnovi in da bi bilo v njej zastopanih več političnih strank kot doslej. Večja moč in širše sodelovanje v upravi te skupnosti bi odločilno pripomoglo k rešitvi mnogih gospodarskih in socialnih vprašanj na Krasu in med temi tudi k pravilni zaščiti Krasa.

Dušan Lovriha

Naš goriški rojak župan na Sardiniji

V občini Mores na Sardiniji je bil izvoljen za župana goriški rojak tovariš Dušan Simčič.

Tovariš Dušan Simčič je sin slovenskih staršev iz Pevme pri Gorici. Na Sardinijo je prišel kot vojak in si tam ustvaril nov dom. V občinski svet v Moresu je bil prvič izvoljen že pred 24. leti. Od leta 1947 je tajnik krajevnega sektorja KPI, aktivno pa se udeležuje tudi v pokrajinskem združenju obrtnikov (CNA) v Sassari.

Med volilno kampanjo sta ga močno napadali zlasti demokristjanska in fašistična stranka, vendar pa jima to ni pomagalo, saj je na volitvah zmagala levica, ki ga je sedaj izbrala za župana.

Tovarišu Dušanu Simčiču čestitamo in mu želimo mnogo uspehov pri upravljanju občine.

ŠOLA GLASBENE MATICE - TRST

Vpisovanje v glasbeno šolo traja do 15.9.1975 dnevno od 10. do 12. ure v pisarni Glasbene matice - Ul. R. Manna 29 (tel. 418-605).

Pouk se prične v ponedeljek 15.9.1974.

Prva seja novoizvoljenega pokrajinskega sveta v Vidmu

Prof. Petricig je opozoril na pereče probleme Benečije

Na prvi seji novoizvoljenega pokrajinskega sveta v Vidmu, dne 19. avgusta t.l., je govoril tudi prof. Pavel Petricig, ki je bil izvoljen na listi KPI. Kot izvoljeni predstavnik beneških Slovencev, je opozoril pokrajinski svet na številna in pereča vprašanja, ki tarejo prebivalce Nadiške in Terske doline. Z obžalovanjem je ugotovil, da je večinska koalicija (sestavljajo jo demokristjani, socialdemokrati in Furlansko gibanje, op. uredn.) v svojem programu povsem prezrla vprašanja slovenske narodnostne skupnosti v Beneški Sloveniji, kar je, kot je pravilno poudaril prof. Petricig, ponoven dokaz zapostavljanja Slovencev v videmski pokrajini.

Govornik je med drugim dejal: "Kot rešujemo probleme drugim skupnosti v naši pokrajini, tako se moramo zavzeti tudi za vprašanja in probleme, ki tarejo slovensko skupnost ter priznati specifičnost položaja Beneške Slovenije zaradi prisotnosti slovensko govorečega prebivalstva. Gre za splošno vprašanje, s katerim se bodo morala spoprijeti vsa politična telesa, katerih dolžnost je ustvariti pogoje, tako gospodarske kot kulturne, za nemišen razvoj naše skupnosti. Prav zaradi tega se mi zavzemamo za stvarne

izbire vseh pristojnih organov, ki naj nadomestijo tako imenovane objektivne težnje, ki so vsilile in še vsiljujejo programe brez stvarnih perspektiv ter onemogočajo korenite posege za dejanski gospodarski preporod".

Prof. Petricig je z zadovoljstvom ugotovil, da so po volitvah 15. junija vsi sloji prebivalstva pravičnejše zastopani v izvoljenih telesih, kar je tudi posledica kulturno-politične dinamike, ki se je razvila v Nadiških in Terski dolini.

Govornik je poudaril potrebo, da bi odbor vključil v svoj program organizacijo pokrajinske konference o vprašanjih slovenske manjšine, katere najpomembnejši cilji naj bi bili uradno in formalno priznanje obstoja slovenske narodnostne skupnosti ter družbena in krajevna analiza, iz katere naj bi izšli prvi stvarni ukrepi za Beneško Slovenijo.

Ob koncu je prof. Petricig pozdravil v slovensčini svoje rojake: "Prisrčen pozdrav naj gre vsem Slovincem. Obljubim našemu ljudstvu, da se bom v pokrajinskem svetu v Vidmu zavzel za gospodarske, socialne in kulturne pravice, ki nam pritičejo zaradi naše stoletne zgodovine in zaradi uspehov našega političnega in kulturnega dela".

KPI bo zastavila vse svoje moči za dokončno rešitev problema SSG

Stalno slovensko gledališče v Trstu je v zvezi s svojim dramatičnim gmotnim položajem in neurejenim statusom organiziralo razgovore s političnimi tajništvi vseh strank ustavnega loka. Prvi tak razgovor je bil v ponedeljek, 8. t.m. z vodstvom KPI.

Tajniku stranke, ob prisotnosti poslanca Albina Škerka in drugih članov vodstva KPI, je delegacija SSG prikazala sedanji položaj gledališča slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, ki bo letos proslavljalo 30-letnico neprekinjenega delovanja. V prvi vrsti je bila naglašena nevezdržnost takega stanja, ko ministrstvo za turizem in prireditve SSG še zmeraj ne priznava statusa stalnosti, kar ima za posledico, da se primanjkljaj večja iz sezone v sezono in da je že dosegel zaskrbnjujoče vsoto. Že samo za kritje letošnjega proračuna potrebuje gledališče 200 milijonov lir podpore s strani ministrstva.

Spričo dejstva, da ministrstvo za turizem in prireditve ni niti letos, kljub obljubam, priznalo SSG statusa stalnosti, se je pokazala potreba po posebnem zakonu, ki naj bi tako juridično kot finančno stanje enkrat za vselej uredil položaj ustanove.

Delegacija SSG je seznanila vodstvo KPI z iniciativo poslanca Corrada Belcija, ki se je obvezal, da bo v najkrajšem času predložil v parlamentu poseben zakon.

Tajnik KPI je z velikim razumevanjem vzel na znanje vse probleme SSG, ki so mu bili sicer v glavnih obrisih znani, in obljubil da bo njegova stranka zastavila vse svoje moči za dokončno rešitev problema SSG. Obljubil je nadalje posredovanje stranke pri krajevnih ustanovah in deželi Furlaniji-Juljski krajini za premostitev težav, ki ogrožajo potek tekoče sezone.

V sredo 10.t.m. se je delegacija SSG sestala s Slovensko skupnostjo, socialisti in republikanci.

Upravni svet Stalnega slovenskega gledališča v Trstu je dne 26.8.75 odobril proračun in program delovanja za jubilejno sezono 1975-76. Na podlagi sklepa upravnega sveta je gledališki ansambel pričel z rednim delom.

V repertoarju, ki bo posebej najavljen, so med drugimi zastopani s svojimi deli Wedekind, Gorki, Kröetz in Fleydeau, priznani avtorji iz svetovne dramatike. Velik del repertoarja je posvečen slovenski dramski ustvarjalnosti. Poleg Leskovčeve drame "Dva bregova", otvoritvene predstave jubelne sezone, ki bo 10. oktobra, bo uprizorjena tudi slovenska novost Josipa Tavčarja, s čimer bo prišlo do obogatitve domače dramatike. Aldo Nicolai, priznani sodobni italijanski avtor, bo izpopolnil repertoar.

Polega nekaterih uprizoritev iz lanskega repertoarja bodo gostovanja vseh slovenskih gledališč, gostovanje Jugoslo-

vanskega dramskega gledališča iz Beograda in gledališče Komedija iz Zagreba dopolnila letošnji jubilejni umetniški program dela.

Poleg redne dejavnosti v Kulturnem domu v Trstu in v vsej deželi, bo SSG prisotno v vsem slovenskem kulturnem prostoru in v nekaterih večjih središčih Jugoslavije.

V jubilejni sezoni 1975-76 je program delovanja SSG izjemno bogat, saj z njim gledališče proslavlja tridesetletnico neprekinjenega delovanja, ki se je začelo 2. decembra 1945 z uprizoritvijo "Jernejeve pravice" v gledališču Fenice.

Obenem z odobritvijo proračuna je upravni svet SSG odobril štiri nova delovna mesta za igralce, s čimer je omogočena postopna obogatitev in organska rast ter prepotrebna pomladitev ansambla. Vendar, spričo izredno težkega finančnega stanja in neurejenega statusa SSG, je upravni svet svoje sklepe, za katere nima učinkovitega materialnega kritja, sprejel samo na podlagi obljub o dokončni zakonski ureditvi. Minister za

turizem in prireditve Sarti, ob navzočnosti poslanca Belcija, je namreč sprejel obveznost, da bo parlamentu predložil v čim krajšem času poseben zakon o globalni sistematizaciji gledališča slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. V prepričanju, da bo končno do tega prišlo, je upravni svet dal pristanek za začetek sezone.

Ex tempore v Gropadi

KASTA - Krožek absolventov slovenske trgovske akademije v Trstu priredi v nedeljo, 21. septembra t.l. v osnovni šoli Karel Destovnik - Kajuh v Gropadi-Padričah slikarski ex tempore, ki se ga lahko udeležijo slikarji vseh starosti in vseh krajev dežele Furlanije-Juljske krajine. Mladi slikarji, do 15 leta starosti, bodo uvrščeni v posebno tekmovalno skupino. Tehnika in slog sta poljudni.

PRIREDITEV V NABREŽINI

Smučarski klub Devin priredi na športnem igrišču v Nabrežini v soboto, 13. t.m. ob 19,30 ples z ansamblom Taims, v nedeljo, 14.t.m. ob 17.30 koncert in nato ples ob zvokih ansambla Miha Dovžana s pevko Ivanko Kraševac in Alpskim kvintetom.

»Potrebujemo predvsem prijateljstvo in razumevanje«

Na Opčinah, ob cesti, ki vodi k Banom, bodo zgradili dom za skupnost handikapiranih, to je za ljudi, ki jih je mišična distrofija - to je bolezen, ki jo niti sodobna znanost ne more premagati - priklenila na bolniško posteljo ali na voziček. Pobudo za zgraditev tega doma na Opčinah je dala vsedržavna zveza za boj proti mišični distrofiji - UILD, glavni pobudnik pa je vsedržavni tajnik te zveze Mirko Milkovič, ki je po rodu iz Gropade in je tudi sam priklenjen na voziček.

Openski dom so začeli graditi preteklega julija na zemljišču, ki ga je odstopila tržaška občina. Temelji enega dela zgradbe so že postavljeni. Vsa dosedanja dela so prostovoljni delavci opravili brezplačno, tudi arhitekti so delali brezplačno.

Skupnost je navezala stike z openskimi domačini in okoličani in te stike želi še tesneje utrditi. "Mi ne potrebujemo samo pomoči, temveč in predvsem razumevanje, prijateljstvo", to je Mirko Milkovič poudaril na srečanju, ki je bilo pretekli teden v Prosvetnem domu na Opčinah. Do tega srečanja je prišlo na pobudo prosvetnega društva Tabor, športnega društva Polet in združenja staršev.

Da, razumevanje in prijateljstvo, to potrebujejo ti trpini. In našli ga bodo, odnosno so ga že našli tako pri openskih domačinih kot pri okoličanih in meščanih na splošno. Na gradbišču je bilo že

več srečanj, bile so tuji družabne prireditve, koncerti, katerim bodo sledile še druge pobude.

Na srečanju v openskem Prosvetnem domu, ki ga je vodil občinski svetovalec Dolfi Wilhelm, je Mirko Milkovič govoril tudi o načrtih, ki jih ima njihova družinska skupnost. Številne poslušalce je seznanil s tem, kako bo urejen njihov dom, ki v nobenem primeru ne sme biti in ne bo podoben bolnišnici ali zavetišču, temveč pravi družinski dom, v katerem se bodo člani družine udobno počutili. In pomembno je tudi to, da bodo vrata tega doma odprta komurkoli, da bodo ob njem v doglednem času nastale razne rekreativne in športne naprave, ki bodo lahko služile tudi openskim prebivalcem in okoličanom. Geslo, ki ga je osvojila ta družinska skupnost je: "raje pomagati, kot potrebovati pomoč". In v znamenju tega gesla ta skupnost dejansko že deluje in bo tudi v bodoče delovala.

Vsekakor gre za pionirsko delo, ki je bilo doslej, vsaj pri nas nepoznano in ki bo pokazalo tudi zakonodajalcem, kaj bi morali storiti v bodoče za to, da se prizadeti zaradi mišične distrofije, kot enakopravni člani družbe vključijo v življenje družbe ne pa da živijo ob robu ali celo ločeni od nje. To niso bolniki, ki naj bi ležali v bolnišnicah ali zavetiščih, to so, čeprav težko prizadeti, vendar zdravi ljudje, ki jim mora biti omogočeno človeka vredno življenje!

M.K.

Napredna občinska uprava v Nabrežini je začela delovati

Porazen izid volitev na Krščansko demokracijo in za Slovensko skupnost je botroval rojstvu prve levičarske uprave tudi v devinsko-nabrežinski občini. Porod je bil sicer precej težak. Potrebni je bilo več sej občinskega sveta in mnogo glasovanj za izvolitev župana in upravnega odbora.

Porazene stranke so se zaman trudile, da bi razbile enotnost med svetovalci KPI in PSI, ki so se zavzemali za izvolitev uprave s sodelovanjem vseh strank ustavnega loka. Namesto zaželenega pristopa v upravo so DC, SS in PSDI z raznimi političnimi manevri zavirale izvolitev nove uprave. Kot rezultat je bila enomesečna izguba dragocenega časa in popolna paraliza občinske dejavnosti, kar je razburjalo oškodovane občane. K temu sta prispevala tudi krajevni tisk in radio. Posebno po izvolitvi Albina Škerka za župana in po izvolitvi novega upravnega odbora se je n.pr. tržaški tednik "Il Meridiano" obregnil ob potek te izvolitve. Skušal je namreč prikazati, da ni bila sprejeta visljena izvolitev Srečka Colje, ker naj bi šlo za osební 'ponos' Škerka, v obrambo katerega naj bi posegli "trdi" in zvesti Markovic, Grgič in Rogelja, medtem, ko naj bi se z izvolitvijo Colje strinjala Rossetti (tajnik tržaške federacije KPI) in Depangher (tajnik devinsko-nabrežinske sekcije KPI). Renici na ljubo je treba povedati, da je vseskozi vladalo med tovariši socialisti in komunisti največje soglasje in razumevanje.

Izvolitev levičarske uprave v devinsko-nabrežinski občini - v njej sodelujejo komunisti in socialisti, ki so izdelali obsežen in napreden program - je zelo važnega pomena za krajevno prebivalstvo. Posebno delavstvo in revnejši sloji, kakor tudi slovenski živelj, bodo imeli v novi napredni upravi svojega glasnika in zagovornika. (Program objavljamo na drugem mestu. Op. uredn.)

Iz predloženega programa je razvidno hotenje nove uprave, da se takoj uvede nov način upravljanja ob najširšem sodelovanju in udeležbi občanov pri reševanju vseh občinskih vprašanj. Za dosego tega bo uprava poskrbela, s pomočjo vseh demokratičnih strank zastopanih v občinskem svetu, da se ustanovijo vaški ali teritorialni sveti.

Za navezavo prvih stikov z občani je uprava, sporazumno z načelniki vseh svetovalskih skupin, določila vrsto javnih zborovanj, ki se bodo vršila že v tem mesecu. Med važnejšimi nalogami, s katerimi se namerava ukvarjati občinska uprava, spadajo; boj za ohranitev delovnih mest, ki jih ogroža gospodarska kriza; boj za zaščito okolja, proti gradbenim špekulacijam in okuženju morja in zraka; rešitev vprašanj, ki jih predstavljajo javni prevozi, zdravstvena služba, šolstvo (dograditev šolskih poslopij, celodnevni pouk, itd.), smetarska služba itd; boj za narodnostne pravice in za zaščito slovenske narodnostne skupnosti ter prizade-

vanje za uvedbo prostovoljnega pouka slovenščine v italijanskih šolah, za večje zблиžanje in razumevanje med slovenskim in italijanskim prebivalstvom.

Izvajanje obsežnega programa, ki je bil predmet dolge razprave dveh sej občinskega sveta, na katerih so tudi svetovalci opozicije izrazili pohvalna in tudi precej kritična mnenja (k izvajanjih istih in o zaključkih, ki jih je povzel župan, bomo pisali prihodnjič), je pogojeno z odobritvijo proračuna za leto 1976.

Sedanja levičarska uprava razpolaga samo z devetimi glasovi (KPI in PSI) na dvajset svetovalcev, kolikor jih šteje občinski svet, kar pa ne zadostuje za odobritev proračuna, za katerega mora glasovati absolutna večina, to je najmanj enajst svetovalcev. Sedanja uprava je torej manjšinska, in kot taka ima prehodni značaj. Kljub njeni dobri volji in velikemu elanu bo njeno življenje trajalo le nekaj mesecev če ne bo pridobila podpore vsaj še dveh svetovalcev.

Od vsega začetka so se komunisti in socialisti prizadevali za sestavo širše uprave. Z raznimi izgovori so se zaveznikstvu izognili tako Slovenska skupnost kot socialdemokrati in demokristjani. Niti med njimi ni bilo soglasja, da bi lahko sestavili alternativno večino.

Občani, ki gledajo z zaupanjem v novo upravo, se sprašujejo zaskrbljeni, kakšni so izgledi za bodočnost. Odgovor na to vprašanje ni težak. Krščanska demokracija bo naredila vse, kar bo v njeni moči, da podre sedanjo upravo. Njen nadaljni

obstoj torej odvisi od pridobitve še vsaj dveh svetovalcev. Odločilna bosta torej svetovalec Slovenske skupnosti, o katerih razpoložljivosti ali ne, bo odločal njihov bližnji (vsaj tako napovedujejo) strankin kongres.

Izgledi torej niso rožnati. Kljub temu pa gledamo naprej z določenim optimizmom, ker računamo na trdnost doseženega sporazuma med delavskima strankama in na močno podporo krajevnega prebivalstva.

**

Spored javnih zborovanj sestavljen sporazumno z obč. upravo in predstavniki vseh svetovalskih skupin (razen MSI) devinsko-nabrežinske občine:

Torek, 16. sept. ob 20. uri v osnovni šoli v Šempolaju (tudi za prebivalce iz Slivnega, Prečnika, Praprota in Trnovce);

sreda, 17. v osnovni šoli v Mavhinjah (tudi za prebivalce iz Cerovelj);

četrtak, 18. v osnovni šoli v Nabrežini;

ponedeljek, 22. v osnovni šoli v Medjevasi;

torek, 23. v osnovni šoli Ribiškem naselju;

sreda, 24. v osnovni šoli v Devinu;

četrtak, 25. v osnovni šoli v Štivanu in v ponedeljek, 29. v novem poslopju nižje srednje šole v naselju S. Mauro (Borgo S. Mauro) (tudi za prebivalstvo iz Sesljana in Vižovelj).

Predmet zborovanj bo pogovor z občani o ustanovitvi krajevnih ali teritorialnih svetov.

Programska izjava občinske uprave

Objavljamo programsko izjavo, dogovorjeno med KPI in PSI, za novo občinsko upravo v Nabrežini.

Uprava predlaga občinskemu svetu program, ki naj se uresniči v kratki dobi, načrt, ki ga omejuje že obstoječi proračun. Gre za pobude, ki so finančno krite, ali za pobude, za katere ni nujno potrebno takojšnje plačilo.

Oznaka nove uprave bo že takoj na začetku trud, da občina dobi primerno usmeritev, ki naj zagotovi demokracijo in smeri dejanske moralizacije občinskega poslovanja. Občina potrebuje delovne instrumente, tako tehnične kot politične, ki naj z ene strani razširijo dejanost uprave in tako dovolijo prebivalstvu, sindikalnim, družbenim in ekonomskim silam stalno kontrolo in udeležbo, z druge strani pa naj predstavljajo demokratično rast občine. Nujno potrebno je namreč zopet pridobiti zaupanje prebivalstva. Za to pa moramo razširiti odgovornost in doseči udeležbo občanov pri reševanju problemov.

Skrčen program ne pomeni seveda, da bo uprava spregledala najresnejša in najtežavnejša vprašanja. Nova uprava namerava že takoj postaviti obširen program, ki naj se uresniči v petletki. V dobi, ki zajema čas od ustanovitve novega občinskega odbora do prihodnjega proračuna, naj bi sestavili večleten načrt, ki ga bo treba letno preverjati. Za to naporno delo bomo vzpodbudili k udeležbi demokratične politične sile, od sindikalnih do družbenih in podjetniških ustanov v občini.

Nova uprava bo zavzela svoje stališče tudi glede širših tém in problemov, poleg tistih, ki zadevajo izključno krajevno ustanovo. Primeri takih tém so popolno priznanje in zaščita pravic slovenske manjšine, problem zaposlitve, politika javnih izdatkov, cene, tarife, kmetijstvo, ribištvo itd.

Uprava se zaveda, da je nujno potrebno razširiti zanimanje za probleme, ki segajo tudi izven občinskega okvira. Tako bo mogoče bolj učinkovito kljubovati problemom, ki so skupni vsem okoliškim

občinam. Zato se bo tudi naša uprava zavzela, da se v deželi ustanovijo kompenzoriji kot osnovna enota ekonomskega in teritorialnega načrtovanja. Prav tako se bo uprava zavzemala za gorsko skupnost, ki je komaj začela delovati. Pripravljanje uprave je, da gorska skupnost, kot demokratičen organizem lahko primerno rešuje probleme našega Krasa. Nepotrebne so torej ustanove, kakršna naj bi bila ustanova za kraške rezervate.

Obenem z zagotovitvijo antifašistične akcije uprava izraža željo po konstruktivnem sodelovanju s političnimi silami, ki se ne mislijo zavzeti neposredno na ravni občinskega odbora.

Teritorialni (ali vaški) sveti

Uprava polaga veliko važnost glede ustanovitve teritorialnih svetov, ki naj pripomorejo k sodelovanju prebivalstva pri upravljanju občine in torej k njeni demokratični rasti.

Prva pobuda za to osnovno demokratičnijo naj bi bilo posvetovanje s prebivalstvom na ljudskih zborovanjih. Nujno je treba pozvati in upoštevati mnenje prebivalstva glede teritorialne razdelitve, delovanja, pristojnosti in norm za izvolitev teh organov.

Načrtovanje in proračun

Za sestavo prihodnjega proračuna bo potrebno sodelovanje, soočenje med vsemi demokratičnimi političnimi silami, med teritorialnimi sveti, med sindikalnimi in drugimi družbenimi in gospodarskimi ustanovami, ki delujejo v občini. Odobritev proračuna bo priložnost, ob kateri se bo treba jasno zavedati resničnih finančnih razpoložljivosti občine. Treba bo določiti postopek, ki naj zagotovi večje dohodek; treba bo primerneje uporabiti razpoložljiva finančna sredstva ter prednosti posegov.

Uprava smatra, da bo odobritev proračuna predstavljala začetek resnega načrtovanja, ki naj se pregleda vsako leto.

Seveda bo uprava dala prednost socialnim ustanovam. Lahko se predvidevati, da bo občina imela večje stroške predvsem zaradi konzorcijev, pa tudi zaradi drugih pobud. Zato bo treba predlagati ostalim občinam naše pokrajine, da se skupaj zavzamemo za dosego primernih deželnih in državnih finansiranj.

Antifašistični odbor

Uprava bo delovala v odločnem antifašističnem duhu. Potrebna pa je ne samo pazljivost in odločna obsodba vsakršne provokacije, ampak predvsem vzgoja mladih v tej smeri. Uprava bo dala tudi svoj prispevek k preiskavi, ki jo je pričela dežela. Koordinirati bo treba primerne pobude, zato bo uprava predlagala, da se ustanovi enoten antifašistični odbor, ki naj zajame vse demokratične politično-družbene sile v občini.

Šola

Uprava bo storila vse, kar je v njeni pristojnosti, da se bo šolsko leto redno pričelo. Zato se bo v naslednjih tednih posvetovala z zavodskimi šolskimi organi, s katerimi bo vzpostavila ožje sodelova-

nje. Sodelovanje bo moralo biti stalno, da se čimprej rešijo nekatera nujna vprašanja, kot so knjige, prevoz, zdravstvo, celodnevni pouk.

V mejah sedanjih finančnih zmožnosti bo z reševanjem teh vprašanj treba takoj začeti, in to z resnim in jasnim načrtovanjem, tudi za prihodnost. Glede poskusov celodnevnega pouka po potrebna stalna udeležba čim večjega števila sil, tudi tistih, ki niso navzoče v sedanjem odboru za pravico do šolanja, ki se bo na vsak način moral reprezentativno ojačiti.

Uprava bo podprla vse tiste pobude, ki naj bi vnesle v šole z italijanskim učnim jezikom tudi prostovoljni pouk slovenščine. To pa zato, da se olajšajo kulturni stiki med mladimi generacijami obeh skupnosti, ki živijo v občini.

Zdravstvo

Treba je storiti prve stvarne korake v smeri zdravstvene reforme, ki je osnovana na preprečevanju bolezni, zdravljenju in rehabilitaciji, ne decentralizaciji in udeležbi prebivalstva. Zato bo uprava prispevala k ustanovitvi Konzorcija osnovnih zdravstvenih varstev, da se uresniči deželni zakon št. 58 z dne 12. 12. 1972.

Uprava se bo borila tudi proti družbeni izključitvi duševnih bolnikov, in to tako, da bo pripomogla k upravljanju centra za duševno zdravje v Nabrežini.

Doseči bo treba tudi nekaj rezultatov na šolskem zdravstvu in v zdravstvenih uslugah za delavstvo. Uprava se bo torej posvetovala s šolskimi zavodskimi organi in s predstavniki delavcev.

Prevozi

Uprava bo pospešila uresničitev pokrajinskega konzorcija za prevoze. Ker ta pobuda zahteva velike izdatke, ki jih trenutno občina ne zmora, bo uprava predlagala ostalim občinam skupno akcijo, da bi dosegli večja financiranja.

Uprava se bo posvetovala s prebivalstvom, da bo spoznala renične potrebe glede prog in urnikov, ki jih bo nato predložila konzorciju. Pri tem se ne bo ozirala na prejšnje določbe, ki so jih določili tehnični organi. Glede prometnega okoliša bo treba vzpostaviti sodelovanje med tržaškim konzorcijem, ki se šele ustanavlja, in med že obstoječim tržiškim konzorcijem.

Turizem

Uprava se bo soočila z ekonomskimi operaterji, da se krajevni turizem končno reši iz težkega položaja, v katerem se nahaja. Pospešila bo preiskavo o zaskrbljujočem naraščanju onesnaževanja in privatizacije občinskih zemljišč in plaž.

Urbanistična ureditev

Ker je za upravo ena prvih dolžnosti zaščita in ovrednotenje okolja, bo vnesla nekaj popravkov v nedavno odobreno varianto regulacijskega načrta. Na splošno bo pospešila najširše posvetovanje z zainteresiranim prebivalstvom glede gradbenih dovoljenj.

Gradnja ljudskih stanovanj ki so v teku

Do odobritve prihodnjega proračuna bo uprava poizvedovala kakšno je stanje bivališč v občini. Istočasno bo določila zemljišča, kjer naj bi se gradilo.

Osebj

Uprava bo s sodelovanjem sindikatov rešila problem boljše uporabe osebja. Doseči je treba namreč boljše delovanje uradov v zvezi z nujno decentralizacijo, ki bo ustrezala resničnim potrebam prebivalstva.

Vprašanja mladine

Naraščajoče povpraševanje mladih po udeležbi zahteva primeren odgovor. Uprava bo pričela z mladino razgovor o vprašanju športne dejavnosti, o kulturnih in rekreativnih sedežih, o splošnih problemih mladine.

Na koncu naj omenimo poleg točk, ki zahtevajo takojšnjo rešitev, še točke, ki spadajo v že omenjeno načrtovanje: turistične strukture, javne plaže, športne in kulturne naprave, centri za mladino, parki, zadrage, pobude za kmetijstvo in ribištvo, podpore krajevnim kulturnim in športnim organizacijam, knjižnice, še druge pobude za celodnevni pouk, nova šolska poslopja, pogodbe glede kamnolomov, konzorcij za upepeljevanje smeti, ambulante, pomoč starejšim.

Uprava ima namen poglobiti teme, da se določi prednost glede potreb in finansiranja ter način uresničenja raznih načrtov.

Športniki, ki so se udeležili tekem ob priliki praznika našega tiska v Nabrežini

30-letnica PD Rdeča zvezda v Saležu

Pevski zbor PD Rdeča zvezda. Zbor vodi Janko Obad

Takoj po osvoboditvi se je v naših krajih pojavila velika potreba po kulturno-prosvetnem udejstvomstvu, potreba po požitvi slovenske besede in pesmi, ki sta bili prepovedani toliko let. To so občutili tudi domačini iz Saleža, ki so takoj po končani vojni, že junija 1945, ustanovili prosvetno društvo Rdeča zvezda.

Glavna dejavnost društvo je bilo delovanje mešanega pevskega zboru, ki ga neutrudno vodi še danes požrtvovalni domačin Janko Obad, začasno pa je to nalogo opravljal njegov brat Mirko (ko je bil Janko še pri partizanih), nekaj let pa sedaj že pokojni Herman Milič iz Zgonika.

V prvih povojnih letih je bila društvena dejavnost razširjena tudi na dramsko skupino, ki je skupaj s pevskim zborom nastopala na različnih prireditvah na Tržaškem in Goriškem.

Najvažnejši nastopi pevskega zboru so bili na Koroškem, na svečanostih ob spomeniku v Bazovici, v zadnjem desetletju na Prešernovih proslavah, dokler se ni vpeljala revija Primorska poje, na kateri je zbor Rdeča zvezda v glavnem vedno nastopal.

V letih 1971-72 se je v društvu in zboru pojavila kriza, ki pa se je zaključila po pristopu mladih članov. Tudi v samem pevske zboru je bil takrat pravi preobrat, starejši pevci in pevke so prepustili mesto mladim, ki so takoj pričeli z vajami in v razmeroma kratkem času se je prenovljeni pevski zbor Rdeča zvezda predstavil občinstvu.

V istem obdobju se je tudi odbor društva popolnoma spremenil. Vodilna mesta v njem so prevzeli mladi. Organizirali so razne prireditve, predavanja, vsakoletne Prešernove proslave, proslavo 30-letnice ustanovitve partizanske šole, izlete, itd. Glavna dejavnost društva pa je ostal pevski zbor, kateremu skoz naprej prihajajo vabila za nastope.

Od prvih nastopov je minilo že trideset let in mladi prosvetni delavci so sklenili, da morajo ta pomemben jubilej slovesno proslaviti. Slovesnost se je odvijala v soboto, 6. in nedeljo, 7. septembra v Bajti pri Saležu. Ob tej priliki so si zagotovili prisotnost treh pevske zborov, harmoni-

kaškega ansambla Miramar in znane folklorne skupine Student z Reke.

Številna množica je v soboto navdušeno spremljala izvajanje harmonikaškega ansambla, v nedeljo pa izvajanje moškega zboru Franc Zgonik iz Branika, moškega zboru Vasilij Mirk s Proseka-Kontovela, mešanega zboru Primorec iz Trebč, mladinskega mešanega zboru Rdeča zvezda in folklorne skupine z Reke.

Pozdrave in čestitke zgoniške občinske uprave je izrekel podžupan Boris Simonta.

Objavljamo slavnostni govor, ki ga je imel društveni predsednik Miloš Budin:

"Nekdo je v čestitki našemu društvu označil njen jubilej, 30-letnico osvoboditve, za nekaj zavirljivega. Prav gotovo je to označbo vsak naš član, starejši in mlajši, prebral s ponosom, in to upravičeno, saj je vsakdo po svoje prispeval, da je ta današnji jubilej res ravidljiv. Tak je namreč, ker od takrat, od tistega oddaljenega junija 1945, naše društvo nepretrgoma deluje na svojem področju. Res, vse ni šlo brez problemov, nastopila so tudi krajša kritična obdobja, a tudi so bila premoščena, tako da danes lahko z zadovoljstvom ugotavljamo, da razpolaga društvo s številnim pevskim zborom, ki ga sestavljajo izključno mladi ljudje, in da velika večina mladine naših vasi v društvu vestno sodeluje.

Mladina si je torej danes osvojila delovanje, ki je bilo načeto pred 30 leti, z zavestjo, da je prav ona k temu poklicana, da je njej dodeljena vloga obdržati in še nadalje razvijati tisto, kar tvori podlago življenju našega naroda, da mora ona danes braniti že priborjene demokratične svoboščine, in se še nadalje boriti za one, ki doslej niso bile še uresničene. Seveda, to ni nič nenavadnega, saj je to njena zgodovinska vloga, braniti pridobljeno in se zavzemati za novo, na napredek, za čimvečjo demokracijo (in v tem je, kot jo je označil naš heroj Pinko Tomažič, temelj bodočnosti). Tako funkcijo mladina uspešno opravlja danes po celem svetu, od Vietnamu, kjer je bila temelj osvobodilnega boja, do Italije, kjer stoji v prvi vrsti proti fašistični nevarnosti in se poteguje za razvoj demokracije, do naše

matične domovine, kjer brani in razvija pridobitve socialistične revolucije.

Naši slovenski zamejski mladi ljudje ne stojijo ob strani temu dogajanju ampak so v to vključeni, s tem da se potegujejo za pravice naše narodnostne skupnosti, ki jih še danes pogrešamo. Tudi tu gre za vprašanje demokracije, kajti samo v demokraciji so nam lahko zagajane pravice, in ko nam jih bodo oblasti zagotovile, bo s tem demokracija v državi stopila za korak naprej.

Naša narodnostna skupnost je takorekoč vzpostavljena v morju večinskega naroda, kjer imajo še vedno odločilno besedo tiste sile, ki jim še ni do tega, da bi v državi zavladali pravičnejši donosi. Stvari se sicer spreminjajo, v večinskem narodu je danes že močno napredovala zavest, da nismo Slovenci to, za kar nas je prikazoval fašizem pred vojno in za kar so nas s svojim obnašanjem še dolga leta po osvoboditvi prikazovale tudi nekatere sile, ki se ne istovetijo s fašizmom.

Če danes večina večinskega naroda ne podlega več še nekaj preostalim poiskusom ustvarjanja nasprotstva in mržnje med tu živečima naroda, je to zasluga demokratičnega gibanja, slovenskega in italianskega. Zato je ta enotna pot, pot sodelovanja Slovencev in Italijanov v boju za demokracijo v državi in nasploh povod za obstoj in razvoj naše narodnostne skupnosti v Italiji, za doseg pravic, ki nam pripadajo.

Danes delajo na primer sile, ki se nočejo odločiti, da bi slovenski predstavniki v izvoljenih svetih dobili pravico uprabe svojega materinega jezika, vsaj dvojno napako: na eni strani je to obnašanje v protislovju z ozračjem, ki vlada med večino tu živečega prebivalstva obeh narodov, na drugi strani na ta način ne pomagajo tistim, ki doslej še niso razumeli, da je diskriminacija slovenske narodnostne skupnosti pravzaprav nekaj reakcionarnega, da je bilo to tu pri nas svoj čas sredstvo za pohod fašizma in za njegove imperialistične težnje, ne pomagajo jim, da bi tudi oni spoznali, da je zaščita naše skupnosti stvar človečnosti, antifašizma in demokracije.

Za te ideale se danes borimo; kot so večerj vodili partizanske borbe v NOB in odprniško gibanje, tako so danes veljavni tudi nam, na vseh področjih, tudi na področju kulture in tudi v prosvetnih društvih."

PRISPEVKI

V počastitev spomina dragega moža Ivana Žerjela ob prvi obletnici njegove smrti daruje žena Lucija 3.000 lir za sklad DELA.

Karlo Slavec iz Doline daruje za sklad DELA 5.000 lir. Ob tej priliki se zahvaljuje vsem prijateljem in znancem, posebno Boljunčanom, ki so ga v tako velikem številu obiskali na osmici pri Damjanu.

Viktor Ukmar iz Nabrežine je ob vpisu naročnine prispeval v sklad DELA 7.500 lir.

Ob vpisu naročnine je Vilko Peric iz Ronk prispeval 2.500 lir za sklad DELA. Vsem darovalcem iskrena hvala.

Dopisi

Pokrajinski festival DELA v Doberdolu

Doberdobska sekcija KPI je tudi letos priredila pokrajinski festival Dela. Prireditelj je bila ob Doberdobskem jezeru in je trajala več dni. Osrednja manifestacija je bila dne 2. avgusta. To je bila hkrati proslava 30-letnice osvoboditve izpod nacističnega. Na tej manifestaciji sta sodelovala pevski zbor "France Bevk" in pihalna godba iz Prvačine. Pevski zbor je nastopil v moški, ženski in mešani zasedbi. O pomenu osvobodilnega boja ter o sedanjem političnem položaju v državi in v svetu sta govorila prof. Venko Devek, podžupan sovodenjske občine, in Rinaldo Rizzi, pokrajinski svetovalec v Gorici. Vzporedno s kulturnim programom je bilo več družabnih iger, med pristo zabavo pa je igral ansambel Pomlad iz Ricmanj.

Odbor doberdobske sekcije KPI se toplo zahvaljuje občanom, ki so na kateri koli način prispevali k uspehu festivala in vsem obiskovalcem od blizu in daleč, še posebej pa se zahvaljuje gostom iz Prvačine in ansamblu Pomlad iz Ricmanj.

Jože Jarc

Članek KG vreden Pavlihe

"Katoliški glas" z dne 24.7.75 na njemu lasten način obravnava v rubriki "Kamenčki" "Primer iz Sovodenj". Članek, vreden Pavlihe sicer, je podpisal r+r, ki je tokrat poleg običajne nestrpnosti dokazal tudi dokajšnjo mero političnega analfabetizma.

Stvar ne bi bila sploh vredna komentiranja, če ne bi približno iste stvari iznesel načelnik skupine SS na seji sovodenjskega občinskega sveta (Kat. glas 31.7.75). To pomeni, da se sovodenjska SS strinja s takim pisarjenjem KG.

KG se nikakor ne more sprijazniti z dejstvom, da je podžupan (odbornik, kateremu je župan poveril nalogo, da ga lahko nadomešča) v Sovodnjah - komunist, ker da je "na prvi redni seji sovodenjskega občinskega sveta bil za podžupana izvoljen Janko Cotič, ki je prejel 15 glasov". To je očitno potvarjanje resnice, v kolikor Janko Cotič je res prejel 15 glasov, volilo pa se je dva odbornika (kot izhaja iz zapisnika, ki ga je na drugi redni seji občinski svet soglasno odobrilo), ne pa podžupana, ki ga izmed dveh odbornikov imenuje župan.

Glede glasovanja samega bi dodali le to, da tudi tisti, ki niso v matematiki dovolj podkovani, lahko ugotovijo, da so do 15 glasov potrebni trije glasovi opozicije (SS). Če je mislila SS s takim glasovanjem pogojevati mesto podžupana in vnesti razdor med sovodenjskimi komunisti in socialisti (glej podoben primer v Nabrežini!), se je tokrat bridko uštel.

KG laže tudi ko trdi, da je KPI, s tem da je "vsilila svojega podžupana, poteptala ljudsko voljo". Izidi volitev 15. junija so bili objavljeni tudi v KG, a ta jih je, kot zglede, že pozabil. Iz teh izidov izhaja, da je KPI v sovodenjski občini najmočnejša stranka (392 glasov ali 33,33%), sledi SS

(336 glasov ali 28,57%) in socialistična stranka (319 glasov ali 27,13%).

Nič čudnega torej, če je podžupan komunist (Venceslav Devetak); župan (Jože Češčut) je socialist. O tem, kdo naj bo župan in kdo podžupan so se KPI, PSI in neodvisni dogovorili že pred volitvami, ko so se odločili za skupen nastop na listi Občinske enotnosti. Ta sporazum pa KG ne gre v račun, zato dvomi, da ni bil sklenjen "na pokrajinski ali celo na višji ravni", "kajti partija ne trpi nikakršne samostojnosti".

Če je gospod r+r količkaj sledil volilni kaparji, ve, da so kandidati liste Občinske enotnosti (četudi ne plačani, kot je KG trdil v svoji zadnji predvolilni številki) imeli po vseh vaseh sovodenjske občine sestanke, ki so, kar se tiče števila prisotnih, odlično uspeli. Na teh sestankih so govorili o sporazumu med naprednimi političnimi silami, o delu prejšnje občinske uprave, o novem programu, ki so ga kandidati skupno izdelali in dopolnili po omenjenih sestankih. Na tak način pojmujejo demokracijo. Ali je tudi SS naredila isto? Rezultat je bil objavljen tudi v KG: lista Občinske enotnosti je prejela 552 glasov SS pa 314.

Da bi svoje razmotrivanje podkrepil, navaja KG 65. stran Mikuževe knjige: Zgodovine slovenskega osvobodilnega boja. Glede tega bi gospodu r+r le svetovali, naj prebere vso knjigo in ne samo stran 65.

V zadnjem odstavku r+r trdi, da so "slovenski partiji le lutke, ki govorijo po slovensko, čustvujejo pa za italijansko komunistično partijo". Ne zaveda se še, da so taki izpadi vedno manj prepričljivi in če drugo ne, so zadnje volitve dokazale, da si ne more in ne sme nobena stranka, nobena politična skupina, še manj pa r+r lastiti monopola nad slovensko narodnostno skupnostjo v Italiji.

***

V spomin tovarišu Štefanu Vižintinu

Dne 21. avgusta smo spremljali na njegovi zadnji poti znanega protifašističnega borca, 76-letnega tovariša Štefana Vižintina iz Nabrežine. Pokojni se je že v mladosti aktivno angažiral v boju proti fašizmu. Ob neki priliki je odločno nastopil proti fašistični tolpi, ki je rogovilila na nabrežinskem trgu, žalila in ustrahovala domačine. Zaradi tega se je moral umakniti v Jugoslavijo. Kot kamnosek je našel zaposlitev v Beogradu. Po dolgih letih se je vrnil domov, se zaposlil pri kamnoseškem podjetju Caharija in leta 1951 stopil v pokoj.

Dragega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu, vsem žalujočim svojcem pa izrekamo globoko sožalje.

Stanko Caharija

Spominska svečanost na strelišču pri Bazovici. Kljub neugodnemu vremenu so številni antifašisti počastili spomin Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča ob 45. obletnici njihove ustrelitve. Na svečanosti je govoril tudi senator Paolo Sema

Arrigo Boldrini: Osvobodilni boj v Italiji

Arrigo Boldrini - Bulov je bil komandant 28. brigade Garibaldi in je vodil vstajo proti nacifašistom v Romagni. V osvobodilnem boju je bil težko ranjen. Odlikovan je z zlato medaljo za hrabrost. Sedaj je podpredsednik poslanske zbornice, član CK KPI in predsednik Vsedržavnega združenja partizanov - ANPI.

Tovariš Boldrini je pretekli teden slavil 60-letnico rojstva. Čestitke so mu poslali tudi bivši borci iz naše dežele.

Članek o osvobodilnem boju v Italiji je tovariš Boldrini napisal za glasilo ZKJ "Komunist".

Proslave ob 30-letnici zmage nad fašizmom oziroma zmage odporniškega gibanja imajo v Italiji zelo velik političen pomen. Ob tej priložnosti namreč spet ocenjujejo velik prispevek tega gibanja v antifašističnem in osvobodilnem boju, za graditev moderne države, za izkoreninjenje, političnih, ekonomskih kulturnih in socialnih osnov, na katerih bi morebiti utegnil kdo obnoviti stari fašizem ali urediti novega. Vendar je težko verjeti, da bi tisti, ki so se izpostavljali življenjskim nevarnostim, ki so trpeli in se bojevali v neznosnih razmerah, lahko bili zadovoljni z današnjimi razmerami v Italiji.

Njihovi veliki ideali jih silijo, da dosežene rezultate ocenjujejo z zelo strogimi političnimi in moralnimi merili, zakaj nihče izmed njih ni pozabil specifičnosti dolgotrajnega in težavnega boja za osvoboditev, ki se je začel s prihodom fašizma na oblast, 28. oktobra 1922.

Mimo tistih, ki so se prvi uprli zločinom fašističnega režima, kakor so bili Antonio Gramsci, Giovanni Amendola, Giacomo Matteotti, Nello in Carlo Rosselli, Don Minzoni, mimo zapornikov, emigrantov in antifašističnih prostovoljcev v Španiji (v vojni, v kateri sta rimska in berlinska vlada pokazali svetu svoj pravi obraz) se je treba spomniti še stotisočev vojakov in vojaških starešin (ter njihove prelite krvi), ki so jih na zahtevo fašističnega režima poglani v Afriko, v Francijo, na Balkan, v Sovjetsko zvezo — v napadalne vojne, ki jih je vsilila diktatura in s tem ljudstvu odvzela pravico, da odloča o svoji usodi.

Mednarodni dogodki, dramatična vojna, v katero so se morali vključiti tudi drugi narodi — na primer jugoslovanski — ki so se z vsemi silami in sredstvi bojevali proti fašistični okupaciji, okoliščina, da so se partije spriče neznosnih političnih razmer v dvajsetih letih fašistične vladavine zedinile, da bi dvignile narod k upor — vse to je pripomoglo, da se je v Italiji razvilo uporniško gibanje. Po padcu Mussolinija in sklenitvi premirja 8. septembra 1943 so partizani, ki so delo-

vali na gorskih območjih in po mestih, pa tudi vojaki novo organiziranih oboroženih sil pričeli osvobodilni boj, ki je trajal dvajset mesecev. Italija se je bojevala za lastno rehabilitacijo, složno z drugimi narodi antifašistične Evrope. Svoj delež pa so dali temu boju tudi Italijani, ki so padli kot heroji, pa tisti, ki so jih postrelili ali odpeljali v taborišča smrti in prav tako uporniki 25. aprila 1945.

Italijansko odporniško gibanje je po značaju mogoče primerjati z jugoslovanskim narodnoosvobodilnim bojem, čeprav je nastalo in se razvijalo v bistveno drugačnih zgodovinskih razmerah. Za Italijane je bila to vojna za nacionalno neodvisnost in proti fašizmu. Vojna, katere cilj je bil hkrati strmoglavljenje diktature.

Na enotni politični, domoljubni in demokratični platformi je bilo mogoče zediniti politične in družbene sile v skupnem prizadevanju, da bi se spustili v brezkompromisen boj proti domačim in tujim sovražnikom. Sicer pa trdna povezanost partizanskih in rednih vojaških enot na fronti z odporniški silami civilnega prebivalstva pomeni novo in posebno izkušnjo, za kakršno dotlej ni vedela italijanska zgodovina; oboroženi boj je imel vso oporo v bojih, ki so jih vodile množice po vaseh in mestih in dale celotnemu gibanju velik zamah. Stavke tovarniških delavcev, upori ob nemških racijah, ko so kmetje iz srca želeli s tem pomagati borcem za svobodo, sodelovanje tisoč in tisoč žensk in mladih ljudi so pripomogli, da je nacionalno gibanje za osvoboditev domovine preraslo v veliko ljudsko antifašistično revolucijo.

Z našo zmagoslavno vstajo 25. aprila 1945 smo dobili spet svoje nacionalno dostojanstvo, ki je bilo hkrati tudi epilog že zdavnaj začetega boja. Boj za osvoboditev nam je naložil tudi obveznosti da politične obnove, zasnovane na novem demokratičnem režimu, ki bo v popolnem nasprotju s fašistično ureditvijo države, pa tudi precej drugačen kot je bil model pred ustoličenjem fašizma v Italiji.

Z vojaškega vidika je bil delež partizanskih in bojnih odredov oboroženih sil, ki so se borile z ramo ob rami na strani zaveznikov, kajpada veliko večji v končni fazi vojne. Njihova zasluga pa je bila v tem, da so nenehno slabile sovražnikove sile.

Velikega političnega in moralnega pomena je bila aktivnost italijanskih borcev v tujini. Solidarnostno so navezali nove, prijateljske odnose z vsemi miroljubnimi narodi Evrope. Spomnimo se samo italijanskih partizanov, ki so se borili v Jugoslaviji skupaj s herojskimi borci, katere je vodil maršal Tito.

Vsekakor je pomembno, da so te odlike in pridobljene izkušnje zapustile vidno sled, ki se kaže v moralnem in idejnem žaru ter v borbenosti ljudskih množic. V času hladne vojne in krepitve

kapitalizma, ko se je zdelo, da so v Italiji pokopani vsi upi odporniškega gibanja, so na prizorišče stopile ljudske množice, ki so s svojo aktivno udeležbo, skupaj s svojimi političnimi, sindikalnimi, antifašističnimi in partizanskimi organizacijami ohranjale in še bolj razširile ter okrepile proces demokratizacije in se tako postavljale po robu politično konservativnim in reakcionarnim silam.

Izhodiščna osnova italijanske antifašistične revolucije je bila in je še zdaj nova ustava, rojena za časa odporniškega gibanja. Ustava odraža zgodovinsko kontinuiteto in stališče, da uspešen protifašistični boj mora pripeljati do pozitivnih sprememb in izboljšav v povojni italijanski družbi. Pravzaprav ustava ne vsebuje kritične ocene preteklosti, temveč prej kritiko sedanosti, predvsem zato, ker marsikaj ni do konca izvedeno. Da bi dosegli velike cilje odporniškega gibanja, to je, izvedli globoke politične, ekonomske, socialne in moralne spremembe, je treba skovati prožno protifašistično enotnost z vsemi njenimi različnimi političnimi in nacionalnimi sestavinami.

Antifašizem potemtakem dandanes ni samo tema, ki spodbuja k primerjavam, analiziranju in razpravljanju o minuli zgodovini. Antifašizem predstavlja izredno aktualno idejno in politično podlago, primerno bodisi za vodenje skupnega boja proti naraščajočemu fašističnemu terorju bodisi za to, da pride do strukturnih sprememb in socialne reforme, ki naj bi državi omogočile normalen in sodoben razvoj.

Moč teh najlepših odlik odporniškega gibanja je prav v tem, da so opora v boju za obnovo in proti konzerviranju obstoječega stanja ter proti političnim akcijam najbolj reakcionarnih skupin. Toda družba je v nenehnem gibanju in nove možnosti se ponujajo vsepovsod, kar potrjujejo tudi gogodki iz zadnjih dni in volilni rezultati, doseženi letos 15. junija.

Dogodki iz osvobodilnega boja nas spodbujajo k političnemu boju in pospeševanju antifašistične revolucije. V tem boju za osvoboditev so Italijani veliko prispevali in žrtvovali, kar je v suhoparnem jeziku številka takole prikazano: v vsej naši državi je delovalo 323.724 borcev — partizanov, več ko 86.000 jih je popadalo ali pa so bili ranjeni; 33.748 borcev je bilo v partizanskih formacijah na tujem, kjer jih je 12.898 za zmeraj obležalo; več ko 600.000 Italijanov je sovražnik odgnal v taborišča in koncentracijska taborišča, kjer jih je 73.000 pomrlo.

To je prispevek italijanskega ljudstva skupnemu boju za svobodo, mir in pravico, kar je toliko narodov drago plačalo v vojni, v kateri je bilo prelite največ krvi v zgodovini človeštva. Zmaga skupnih idealov pa nas zavezuje, da zagotovimo mir in solidarnost, ki sta edini pogoj za lepšo prihodnost vsega človeštva.

Perspektive za zakonsko zaščito Slovencev

(Nadaljevanje s 1. stran)

Pravljene - v perspektivi - podpreti le takšno vlado v Rimu, za katero bi se dobrohotno (po programskem sporazumu) vzdržali komunisti. To, v preprostih besedah, pomeni dvoje: smrt leve sredine kot tradicionalne oblastne formule in približevanje komunistov "sferi odločanja".

Tak položaj v Italiji se pa ne odraža povsem v naših krajih, čeprav so jasni znaki krize tradicionalnega levosredinskega zaveznitva v tržaški občini, morda tudi v deželni upravi.

Vsiljuje se torej tudi razmišljanje, v kolikšni meri so spremenjene politične okoliščine važne za slovensko narodno skupnost v Italiji. Da smo na pragu pomembnih bitk, v katerih bodo Slovenci, kot preizkusni kamen demokratičnih odnosov, v ospredju, ne more biti dvoma. Dovolj je prebrskati kronike ustoličenja pokrajinskih svetov in Trstu, Gorici in Vidmu, kjer so tržaški, goriški in beneškoslovenski predstavniki odločno opozorili na svoje zahteve in pri tem imeli podporo komunistov, socialistov, Slovenske skupnosti ter komaj zaznavno reakcijo pri zmernih in desničarskih silah, poražencih junijskih volitev.

Slovenska javnost v enaki meri kot vodstva delavskih strank, poudarja, da je sedaj odprtih več vprašanj, ki neposredno zadevajo temeljne pravice naše manjšine, vendar bi bilo zgrešeno, če bi se omejili zgolj na zahtevo po priznanju pravice do uporabe slovenskega jezika v izvoljenih organih. Zavedati se moramo, predvsem, da imamo to pravico na dveh tretjinah narodnostno mešanega ozemlja od Milj do Krmna in da se vprašanje rabe slovenščine postavlja dejansko le v mestih Trst, Gorica in v občinah Benečije.

V tem trenutku gre za to, da uveljavimo to svojo pravico v mestnih svetih (občinskih in porakjinskih), ker hočemo s tem poudariti svojo enakopravnost, jo potrditi tudi v praksi, obenem pa preveriti politično voljo tistih sil, ki so nam te pravice doslej odrekale.

Toda tudi to ni dovolj. Spremenjene politične razmere nalagajo vsem Slovencev in demokratičnim silam, da ne zamudijo prilike in ne odlašajo. Čeprav je bitka še vedno zapletena, obstajajo danes boljše možnosti za uspeh enotne akcije vseh Slovencev, od podpore italijanskih demokratov, za odobritev zaščitnega zakona v parlamentu.

Krščanska demokracija nima več moči, da bi proti volji socialistov in komunistov preprečila parlamentarno razpravo o okvirnih zakonih za zaščito slovenske manjšine, vendar ne moremo računati samo na mehanično razmerje sil, temveč upoštevati v prvi vrsti dinamčnost političnih procesov v Rimu in torej potrebo, da se iz naših krajev sproži pobuda, ki bo v rimskem parlamentu imela svoj odmev.

Komunisti smo predlagali ostalim silam, političnim, kulturnim in množičnim organizacijam ljudsko peticijo, ki naj od parlamenta zahteva sprejem zaščitnega zakona. Prepričani smo, da je dozorel

čas, ko je mogoče to pobudo izpeljati do konca, pod pogojem, da se ob tej zahtevi - mimo formalizmov in preprirov o zaslugah prvorojenca - zedinimo na politični ravni in vprežemo vse svoje sile v uspeh pobude. Njena moč mora biti tolikšna, da bo premagala zaviralna stremjenja tistih, ki so doslej preprečili kakršnokoli razpravo o globalni zaščiti Slovencev.

Bitke za slovenske televizijske programe, za stalnost SSG, proti kraškim rezervatom lahko vodimo samostojno in ločeno, vendar ne smemo izgubiti izpred oči okvirne perspektive celovite zaščite naših interesov. Samo tako bomo lahko rekli, da smo zares razumeli smisel premika junijskih volitev in izpolnili svojo nalogo.

Pismo beneških Slovencev

(Nadaljevanje s 1. stran)

cijo, pogosto sodeluje birokracija. Prav zaradi tega niso prejela pravega priznanja študijska srečanja, umetniške predstave, kulturni večeri, množične manifestacije, kot dneva emigranta v Čedadu in Subidu, kulturna srečanja sosednih narodov na Kamenici pri Stari gori, natečaj "Moja vas" v Špetru. Vse te prireditve so deležne široke ljudske podpore, so odraz dejavnosti slovenskih kulturnih društev ter ustrezajo spontani krajevni volji po jasni opredelitvi, kljub temu pa jih tisk, deželni radio in televizija v večini primerov namerano ignorirajo, kot da ne bi hoteli priznati tako jasne etnične opredelitve, morda zaradi nesposobnosti, da bi se otrsli pomislekov in predsodkov iz preteklosti.

Prav zaradi tega se obračamo na zavest svobodnih in demokratičnih ljudi, da bi se na osnovi temeljnih načel republiške ustave in deželnega statuta angažirali v uresničevanju specifičnih ukrepov za zaščito, valorizacijo in oživljanje našega etničnega bivanja, in da bi tudi pokrajinska oblast, iz potrebe po pravičnosti ter v skladu z encikliko "Pacem in terris", dala svoj prispevek za spodbujanje življenjskega razvoja naše manjšine z učinkovitimi ukrepi v korist njenega jezika, običajev, bogastva in pobud.

V tem duhu bi torej želeli, da bi pokrajinska uprava spodbudila osrednje organe države in dežele, naj sprožijo ukrepe za vedno večjo konkretizacijo izvajanja pravic, ki pritičejo Slovencev videmske pokrajine ter naj bi uresničila pogoje za njihov popoln razvoj na vseh področjih.

Na ta način bomo morda lahko ohranili avtentično humane vrednote naših ljudi in zavarovali duhovno in kulturno bogastvo, ki ga je treba zaščititi zaradi dolžnega spoštovanja človekove osebnosti in iz solidarnosti do našega prebivalstva.

Tako zadržanje prav gotovo ne predstavlja nevarnosti za nikogar, ampak nasprotno pomeni uresničenje tisega načela, za katero so se borili najvidnejši predstavniki italijanskega "Risorgimento", načela, da je ohranitev lastne identitete pogoj za bratstvo z drugimi.

V zaupanju, da boste ugodno sprejeli naše zahteve in jih vključili v program pokrajinske uprave, se podpisujemo.

Prof. Marinig Giuseppe, občinski svetovalec v Špetru - prof. Cerno Viljem, občinski svetovalec v Brdu - Dr. Qualizza Renato, obč. svetovalec v Špetru - Pittini Dario, obč. svetovalec v Špetru - Molaro Dario, obč. svetovalec v Brdu - Cher Remo, predsednik neposrednih obdelovalcev v Brdu - Cucovaz Giuseppe, predsednik Club Alpino Slavia Friulana - Adami Claudio, obč. svetovalec v Špetru - Vogrig Elio, obč. svetovalec v Grmeku - Cont Ado, Zveza slovenskih izseljencev Furlanije-Julijske krajine - Cher Giuseppe, Center za kulturne raziskave, Brdo - Sdraulig Giuseppe, obč. svetovalec v Grmeku - Marinig Giorgio, obč. svetovalec v Grmeku - don Natale Zuanella, župnik v Trčmunu - Vogrig Pietro, obč. svetovalec v Sovodnjah - don Pasquale Guion, župnik v Matajurju - Pietro Zuanella, župan v Sovodnjah - prof. Augusto Lauretig, obč. svetov. DC v Šentlenartu - Rucchin Silvano, občinski svetovalec DC, Dreka - Bergnach Mario, odbornik občine Dreka - duhovnik Laurencig Mario, župnik v Štoblaku - Mons. Birtig Valentino, župnik, Dreka - don. Cencig Emil, duhovnik skupnine Dom - inž. Bonini Fabio, župan občine Grmek - Capitan Giacomo, obč. svetovalec DC, Černeja - Paletti Luigi, predsednik folklorne skupine "Val Resia" - cav. Lettig Enzo, podpredsenik gorske skupnosti kanalske doline - Prescheren Simon, kulturni krožek "Planinka", Ukve - don Dorbolò Adolfo, župnik v Šentlenartu - Clodig Aldo, predsednik kulturnega krožka "Rečan" v Ljesah - Vazzaz Franco, obč. svetovalec PSDI, Tipana - arh. Simoniti Valentin, študijski krožek "Nediža", Špeter - dr. Picco Giovanni, obč. svetov. v Tarcentu - prof. Crisetti Beppino, obč. svetov. v Šentlenartu - Del Medico Dino, kulturni krožek "Ivan Trinko", Čedad.

14. mednarodno temovanje pevskih zborov v Gorici

V dneh od 18. do 21. septembra 1975 bo v Gorici mednarodno tekmovanje pevskih zborov. To bo že 14. tovrstna kulturna manifestacija, ki jo prireja goriško pevsko društvo "C.A. Seghizzi".

Na letošnjem tekmovanju bo nastopilo 11 pevskih zborov iz Italije, poleg teh pa še po en zbor iz Jugoslavije, Avstrije, Češkoslovaške, Poljske, Nemčije, Madžarske, Romunije in Bolgarije.

Letos, žal, ne bo na goriškem tekmovanju nastopil niti en slovenski zbor, Jugoslavijo bo predstavljal zbor Kočo Racin iz Skopja.

DELO - glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Direktor ALBIN ŠKERK
Odgovorni urednik
ANTON MIRKO KAPELJ
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-074
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Letna naročnina 2.500 lir.
Poštni tekoči račun 11/7000
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ul. Torrebiana 12